

a tudi sledila raznim pojavom pri Slovanih sploh in drugih narodih („politički i kulturni pregled“). Prva številka se začneja z informativnim Miladinovičevim člankom „Kroz četvrt stolecja okupacije“. — List stane do konca t. l. 3 K in se naroča pri administraciji „Dana“ v Sarajevu.

Dr. Jos. Tominšek.

„**Srbski književni glasnik**“ se o priliki dotika tudi slovenskih odnošajev. — V 108. številki (XV. 2), z dne 16. julija 1905, je napisal J. Regali (na str. 109. — 111.) v prilog oznanila Cankarjevega zadnjega večjega dela „Križ na gori“, kratko splošno oceno Iv. Cankarja, ki je „duhovni oče modernega književnega gibanja v Slovencih in naš najpomembnejši prozaist“. Prav se poudarja na koncu važni pojav, da v omenjenem Cankarjevem delu ni njegovega običnega sarkazma. — V 110. številki (XV. 4), z dne 16. avgusta, sta kratka nekrologa dr. Kreka in Ažbeta; na str. 318. je pohvalno omenjen „Slovan“. — Odkritje Prešernovega spomenika pa je dalo Glasniku povod, da se bavi s Slovenci kar v treh številkah (112—114). Številka 112. poroča na straneh 474.—479. pod naslovom „Prešernova proslava u Ljubljani“ o slavnostnem odkritju samem. To poročilo se ne giblje v izvoženem žurnalistovskem tiru; „Viator“ v Glasniku pravzaprav ne „poroča“, dasi ne prezre nobenega važnega dogodka, ampak piše silhuetu o slavnosti, obsenčene z ironijo, ki virtuožno ubira strune med objektivno naivnostjo ter nedolžno pomežikujočo — zlobnostjo. Kar mimogrede so vpletene razne opazke obzorovitega motrilca, ki jih lahko beremo s pridom — vsi Slovenci. Ne bo odveč, da posnamemo nekaj zgledov. Konstatuje se n. pr. s ponosom: „Srbi su imali prvo mesto svuda; od vsih izaslanstava srpska su prva. To je klasifikacija po političkim granicama . . .“ A že v prvem stavku poročila — ko je govor o prihodu Srbov — se pojavi škrat: „Od strane naših malo razočaranje: oni su spremili govor, pesmu, ali je sve to ostalo „u grlu“. — Poročilo o dr. Prijateljevem predavanju je vestno in ozbiljno, a glejmo, kako se piše o predavatelju: „Za katedrom mladi doktor: visoko čelo, cviker, fizionomija malo glumačka ili uopšte bezbrka čoveka, glas jasan i prijatan. G. Prijatelj je pet godina studuvao Prešerna, piše veliku studiju o ovom svom ljubimcu, sad hoće samo glavne ideje da kaže iz te studije“ itd. Malo smeška pade tudi na kiparja Zajca, ko se registruje slavnostna prilika, da so ga nosili na rokah, češ: „on je bio zbunjen u tom trenutku, kao što uvek izgleda zbunjen taj mladi čovek neugledne fizionomije“. — Cel smeh pa se privošči g. G. Petroviću, češ, on je med svojim govorom „okrenuo, ne tribini, nego Prešernu i nama je izgledalo, da on ima nešto tajno, da mu kaže“. — Poročilo o slavnostnem dnevju se končava tako: „Okol ponoći komersi izumiru . . . iz mraka čujate poneki ženski glas: „Ne, ne; Vi ste žleht . . .“ Celu noć pesme, uzklci „nazdar“ . . . i zvona još!“ — V št. 113.—114. piše urednik Pavle Popović pregleden životopis Prešernov, ki ni le posnetek, ampak kaže lastno sodbo. Pripomniti imam pa tole: Za platonsko naj se Prešernova ljubezen do Julije makar smatra, ako nam je platonski toliko kakor — čist; a tej ljubezni odrekati vso osebnost, to ne gre. Tako naziranje je zaostalina izza romantične dobe v naši kritiki Prešerna. — V tem oziru je treba popraviti besedilo na str. 535. — V 113. št. so prevedene v srbščino Prešernove pesmi: „O Vrba“, „Čez tebe več ne bo, sovražna sreča“ in „Kam?“. Prevel jih je Vlad. Stanimirović.

Dr. Jos. Tominšek.

„**Brankovo Kolo**“. Prav užalilo se nam je, ko smo čitali v skupni 29./30. številki tega res vrlega lista onih Srbov, ki so nam najbližji, izjavo uredništva, da bo „Brankovo Kolo“ izhajalo le še do konca tega leta, s trpko opazko: „ako še kdo misli in veruje, da je tudi v teh krajih treba srbskemu narodu lista za zabavo, pouk in književnost, on naj do novega leta preudarja o pravcu in načinu, po katerem

je treba tak list urejevati.“ Ko bi bil zunanji uspeh listu tak, kakor je notranji, moral bi stati trdneje nego marsikateri drugi. — „Brankovo Kolo“ se spominja ob važnih dogodkih tudi Slovencev; na str. 1011. in 1012/ se poroča o † dr. Kreku in Ažbetu; številka 35., z dne 1. (14.) septembra, je pa po zunanjem vtisku Prešernova številka. Na prvem mestu je navdušeno in spretno pisan članek „Slava Francetu Prešernu!“ — Na str. 1106.—07. je poročilo o slavnostnem odkritju spomenika; poročilo je takole zaključeno: „Slovenački je narod proslavio tako sjajno i veličanstveno svog velikana, dostojno sebe i svog velikana“. Ista številka omenja v „Književnih beleškah“ tudi Prešernovo številko Ljubljanskega Zvona; posneta je moja študija „O Prešernovi ljubezni“ in pod naslovom „Prešeren i ilirski pokret“ se v popolnem soglasju z dr. Zbašnikovimi (oz. s Pintarjevimi) besedami v navedeni Zvonovi številki in v naslombi na njo in na 37. broj „Pokreta“ tudi od te strani objektivno in pravično presoja Prešernovo stališče napram ilirizmu, češ, njegovo postopanje je bilo za Slovence prav tako plodonosno, kakor bi bil njegov ilirizem kvarljiv.

Dr. Jos. Tominšek.

Splošni pregled

Smrti dan Matevža Langusa. Dne 20. oktobra je preteklo 50 let, odkar je umrl Matevž Langus, znameniti slikar slovenski in intimni prijatelj Prešernov.

Maksim Gorkij je spisal tri nove novele: „Kirilka“, „Človek“ in „Karp Ivanovič Bukojemov (V ječi)“. Po leti je živel na Finskem blizu Kuokalle v vili znamenitega slikarja J. E. Rjepina, ki je med tem tudi naslikal njegov portret. Zdaj je v Moskvi, kjer nadzoruje priprave za uprizoritev svoje drame „Otroci solnca“.

Grof Lev N. Tolstoj je dokončal na dan svoje 77 letnice spis „Konec tega veka“, v katerem razlaga svoje krščansko-družabne ideale. Pred tem je tudi napisal dva članka z mislimi o socialnem gibanju v Rusiji: „Pravo sredstvo“ in „Veliki greh“.

Rad. P—n.

† **A. M. Lohvickaja**, v resnici največja ruska pesnica, je umrla dne 27. avgusta v Peterburgu. „Ruska Safo“, kakor jo nazivajo kritiki, se je rodila 19. novembra 1869. leta v Peterburgu. Prvo knjigo svojih pesmi je izdala leta 1896. in dobila zanjo „Puškinsko nagrado“. Potem so izšli še štirje zvezki njenih poezij, poslednji januarja 1904. leta. — Nekaj prevodov njenih pesmi je v Aškerc-Veselovi „Ruski Antologiji“.

Rad. P—n.

Henrik Sienkiewicz je spisal nov zgodovinski roman „Tevtonski vitezi“.

† **Josè de Heredia**, eden največjih sedanjih francoskih pesnikov, je nedavno umrl v Parizu. Bil je rodom Španec — plemiškega rodu; stopil je pa v prvo vrsto francoskih pisateljev s svojo knjigo sonetov (100), s katero si je pridobil tudi naenkrat svetovno slavo. Bil je brezsmrti član francoske akademije, ki ga je izbrala leta 1893. za protikandidata D. Zole.

Znamenita je tudi njegova povest „Nuna-zastavonoša“, pisana v srednjeveškem stilu v podobi dnevnika ženske-moža (hermafrodita), ki se je udeležil v 16. stoletju španske vojne s Srednjo Ameriko.

Rad. P—n.